

Borboly Csaba előadása a Romániai Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom (RMKDM) országos vezetőségi fórumán

Gyakorlati módszerek körvonalazása a romániai magyarság elvándorlásának a megakadályozására

Ha az erdélyi magyarság elvándorlásáról beszélünk, akkor paradox módon az erdélyi magyarság jövőjéről beszélünk. Arról a jövőről, amelyet e közösségnek feladata itt a Kárpát-medencében, Székelyföldön, Szilágyságban, Széken vagy a Partiumban megteremteni. Felületesen, politikai érdekből és célból a kivándorlásról beszélni meggyőződésem szerint felelőtlenység. Az erdélyi – főként a székelyföldi – magyarság egyik legnagyobb demográfiai problémája nem a beolvadás, hanem az elvándorlás.

Néhány beszédes demográfiai számadat Hargita megyéről:

A 2012-es népszámlálási adatok országos szinten 12%-os elvándorlásról tanúskodnak, ezzel szemben Hargita megye lakossága 7%-kal csökkent, tehát jóval az országos adat alatt van. Részleteiben nézve a legnagyobb arányú elvándorlás a román lakosság körében tapasztalható, 11%, a magyar lakosság esetében ez csupán 6%.

		2002	2011	Csökkenés
Románia	Összlakosság	21 680 974	19 043 767	12%
	Románok	19 399 597	17 263 561	11%
	Magyarok	1 431 807	1 268 444	11%
Hargita megye	Összlakosság	326 222	304 969	7%
	Románok	45 870	41 015	11%
	Magyarok	278 483	262 463	6%

Sokkal árnyaltabbak azonban az adatok 15–39 korosztályra tekintve, ugyanis itt a leghangsúlyosabb a csökkenés, e korosztály adatai egy 12,41%-os elvándorlást mutatnak.

	2002	2011	%
15–19 év	25 877	17 324	-33,05
20–24 év	26 875	20 737	-22,84
25–29 év	26 495	21 488	-18,90
30–34 év	27 262	24 938	-8,52
35–39 év	18 060	24 626	36,36
	124569	109113	-12,41

Ha konkrétan a munkaképes fiatalok elvándorlását akarjuk elemezni, akkor a 2002-es népszámlálás 20–24 éves korosztályi adatait hasonlítjuk a 2011-es

népszámlálás 30–34 éves korosztályához, valamint a 2002-es népszámlálás 25–29 éves korosztályi adatokat a 2011-es 35–39 éves korosztályi adatokhoz, és 7%-os csökkenést tapasztalunk. Bár ez a szám kisebb, mint összességében a 15–39 éves korosztályé, éppen ezen korosztály tagjai azok, akik a jövőteremtés alappillérei kell legyenek.

2002		2011		Változás %
20–24 év	26 875	30–34 év	24 938	-7,21
25–29 év	26 495	35–39 év	24 626	-7,05

Ismétlem, meggyőződésem, hogy a székelységnek nem a beolvadástól, hanem az elvándorlás következményeitől kell félnie. A sokat hangoztatott dél-tiroli autonómiamodellel a nyelvi-etnikai jogokról szól elsősorban, és nem gazdasági csodafegyver. A székelyföldi fiatalok nem azért vándorolnak el, mert kisebbségi identitásukban elnyomva érzik magukat, hanem mert nem látnak itthon kiszámítható jövőt, esélyt a megélhetésre. Viszont van, amit tanulunk Dél-Tiroltól, akár csak az Alpok lábánál elhelyezkedő minden egyes osztrák, olasz, svájci vagy francia régiótól, amely kivétel nélkül nagyon jól áll a családi gazdaságokra, kisvállalkozásokra alapozott gazdasági szerkezetével. E térségek mindegyikében autonómia van, gazdasági autonómia, ami a legfontosabb, és ami azt jelenti, hogy nem a gazda, a vállalkozó, a polgár van az államért, mint nálunk, hanem fordítva.

A legfontosabb feladata a politikumnak, a fiatalok itthon tartása érdekében, az oktatás piaci igényekhez való igazítása, munkahelyek teremtése. Növelni kell a szakképzés presztízsét, a szülőknek be kell látniuk, hogy nemcsak az elméleti oktatásban, hanem a szakképzésben is vannak lehetőségek.

A szakoktatás minőségének javítására a következő irányvonalakat látom:

- a képzés minőségének emelése, a gyakorlati oktatás erősítése (a pedagógusok jobb megfizetése, az eszközállomány javítása, az inaskodás erősítése)
- a szakmunka presztízsének emelése a szülők és a gyerekek körében
- a vállalkozások igényeinek fokozott megjelenése a szakképzési kínálatban
- összefoglalva, a német mintákból építkező, duális szakképzés irányába történő elmozdulás a járandó út

Ez nem kifejezetten az erdélyi magyarság problémája, hanem a Duna-régió teljességére kihatással lévő probléma, ezért fontos keresni azokat a közös pontokat, kapcsolatokat, együttműködési lehetőségeket akár a románlakta vidékekkel, akár az magyarországi intézményekkel.

A gyerekek mellett a felnőttek szakoktatása is fontos – ez olyan terület, amellyel közösen kell foglalkozni, nem csak nézni tétlenül, hogyan gazdagodnak meg Székelyföldön kívüli, idegen cégek a lakosságból, valós eredmény elérése nélkül a területen. A jó mesteremberekre mindig szükség lesz, de a mai oktatási rendszer legtöbbször olyan felnőtteket nevel, akiknek nincs szakma a kezükben.

A kettős állampolgárság kedvező körülményeket kínál a különféle ösztöndíjrendszerek és pedagógusképzések számára, az utóbbi rendkívül fontos, mivel a műszaki oktatás leépült. A szakmunkások és a szakképzetlen munkavállalók hatással vannak a vállalkozások versenyképességére is. Cselekvésre van szükség.

A romániai magyar társadalomban újra kell építeni a bizalmat a vállalkozók felé is. Kiemelendő a magas színvonalú, elméleti és gyakorlati oktatáson alapuló gyakornoki programok indítása ösztöndíjak biztosításával, amihez elengedhetetlen az oktatási intézmények és a vállalkozói szféra együttműködése. Olyan stratégiákat kell kidolgozni, amelyekkel támogatják a fiatalok kezdő vállalkozásait. Hatékony munkaerő-elhelyező szolgáltatásra van szükség, ami kapcsolatot teremt az oktatási intézmények, a vállalkozói szféra és a civilszervezetek között, ezáltal elősegíti a fiatalok elhelyezkedését a munkaerőpiacon.

Hargita megyében elkezdünk egypár olyan folyamatot, amelynek célja a fiatalok itthon maradásának biztosítása. Bár már vannak eredményeink, tudjuk, hogy ez hosszú folyamat, amelynek során egy percre sem engedhetjük meg a lazítást.

A legelső lépésünk az önálló székely gazdák segítése. Vidékfejlesztési programunk révén szorgalmaztuk a gazdák összefogását, így jöttek létre a gazda-, ill. gazdasszony-egyesületek, amelyek immár közösen dolgozzák fel az erdők gyümölcseit.

De beszélhetünk a keresztúri tejgyárról, ahol több mint 600 gazda fogott össze, hogy stabil, megbízható piaca legyen a székelyföldi tejnek. Ezen első lépések megtétele után egyre több kistrégyi összefogás valósult meg Hargita megyében.

Ami fontos és kiemelendő, hogy a közbirtokosságaink is elkezdtek belátni, hogy az erdőgazdálkodáson túl jelentős szerepük van a helyi közösség gazdasági fejlődésében, s egyre inkább jelennek meg mint kezdeményezők, mint befektetők.

Fontos, hogy ez a folyamat fejlődjön, hisz meggyőződésem, hogy a Székelyföldön rejlő befektetési lehetőségek elsődleges várományosai lehetnek a közbirtokosságok, a helyi közösségek.

A 2009-ben elkezdett Kisfalu programunk egyik célja, hogy az alapvető, civilizált életmódhoz szükséges feltételek megyénk minden lakásában jelen legyenek. Ezért többéves munkánk során 1835 háztartásba vezettük be az ivóvizet, továbbá 613

háztartásba az elektromos energiát. Ezen háztartások elszigetelt, 300 lakost nem meghaladó településeken találhatóak.

De ugyanitt ki kell emelnem a helyi önkormányzatok, polgármesterek érdemeit, akik nem vártak könyöradományokat, hanem kezdeményeztek, és az Országos Vidékfejlesztési Alapból jelentős összegeket hívtak le, s a továbbiakban is, reméljük, ugyanezzel a hatékonysággal dolgoznak.

Persze a pénz sosem elég, így alternatív megoldásokat is kell alkalmaznunk. Elődeink példáját követve kalákaprogramot kezdeményeztünk a rossz állapotban lévő iskolák felújítására, s elmondhatom, hogy feleakkora költséggel, a helyi közösség által felajánlott önkéntes munkaerővel rövid időn belül tudtunk orvosolni olyan problémákat, amelyekre sok év alatt nem került megoldás. Ezt a kalákaszemléletet továbbvive javítottunk már fel hidakat, végeztünk javítási munkákat kultúrházaknál, egyházi létesítményeknél.

Az is fontos, hogy egészséges közösségeink legyenek, így kiemelten kezeltük a vidéki orvosi rendelők ügyét, valamint a megyei kórház szolgáltatásainak minőségének növelése céljából orvosi lakásokat építettünk, így az idei évben 7 új szakorvos telepedett meg Csíkszeredában. Itt még sok a tennivaló, figyelembe véve a romániai orvosok és egészségügyi szakemberek elvándorlását nemcsak városon, hanem vidéken, fogászati és klinikai rendelők elérhetőségének emelése, hogy ne kelljen tizenvalahány kilométert utazni egy fogászati ellenőrzésre.

Nyilvánvalóan a munkahely és a napi kenyér nem elegendő ahhoz, hogy itthon tartsuk fiataljainkat. Szükség van a családok támogatására, szükség van a kultúra és művelődés eljuttatására a legelzártabb településekre is. Az önkormányzataink által fenntartott színházak évről évre partnereink, s így sikerül eljuttatnunk a színházi előadásokat vidékre. De ezen tevékenységeket ki kell terjesztenünk könyvtárakra, filmszínházakra. Ez jelentős szervezési kérdés, amely egyrészt meghaladja a helyi önkormányzatok kapacitását, de van egy jelentős segítség, az egyházközösségeink. Évről évre egyre jelentősebb feladatot vállalnak egyházaink a közösség-szervezésben, s véleményem szerint ez így van rendjén. Meggyőződésem, hogy újra kell gondolni a történelmi egyházak és az RMDSZ közötti viszonyt, át kell tekinteni, melyek azok a közösség-szervezési feladatok, amelyek ellátásában, akár önállóan is, az egyházak részt tudnak vállalni.

Három nagy szervezetrendszer biztosítja az erdélyi magyarság megmaradását: történelmi egyházak, oktatási rendszer és a politikai-önkormányzati rendszer. Ezen három pillér megerősítése révén, valamint a feladatok és vállalások újbóli elosztása révén meg lehet erősíteni azt az érzést, hogy igen, Székelyföldön, Erdélyben van és lesz jövője a magyarságnak.

Maksa, 2014. szeptember 18.